Hukuk Bölümü 2012/313 E. , 2012/326 K.

- **İDARENIN DAVA KONUSU TAŞINMAZA KAMULAŞTIRMASIZ EL ATMASINDAN DOĞAN ZARARIN TAZMININE YÖNELIK BULUNAN DAVANIN HAKSIZ FIILLERE ILIŞKIN ÖZEL HUKUK HÜKÜMLERINE GÖRE ADLİ YARGI YERİNDE ÇÖZÜMLENMESI GEREKTIĞI**

  - UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ HAKKINDA KANUN (2247) Madde 10

"İçtihat Metni"

Davacılar : 1-S.A., 2-N.A., 3-H.A., 4-F.Ç., 5-N.C., 6-Y.A., 7-C.C.

Vekili : Av.A.Y.

Davalı : Altındağ Belediye Başkanlığı

Vekili : Av.A.A.

O L A Y : Davacılar vekili dava dilekçesinde, müvekkillerinin hissedar olduğu Ankara İli - Altındağ İlçesi - Battalgazi Mahallesi - 24365 Ada – 1 parselde kayıtlı taşınmaza, davalı belediye tarafından, kuruma ait kreş ve gündüz bakım evi ve Gençlik Merkezi ile bu binalara ait müştemilat yapmak ve başka şekilde düzenlemeler yapmak suretiyle kamulaştırmasız el attığını; davalı idarenin, dava konusu taşınmazın tamamına kamulaştırma yapmaksızın fiilen el koyduğunu, taşınmazın, malikleri - davacı müvekkilleri tarafından tasarruf edilemez durumda olduğunu; taşınmaza fiilen el koyan davalı idarenin bugüne kadar kamulaştırma da yapmadığını, davalının fiilinin, kamulaştırmasız el koyma niteliğinde bulunduğunu; davalının kamulaştırmasız el atması sonucu taşınmazın tamamından yararlanma imkanı ortadan kalkmış olduğu için, davacıların tapu paylarının iptali ile davalı adına tescili ve bedelinin davalıdan tahsili için işbu davayı açtıklarını ifade ederek; dava konusu taşınmaza davalı idare tarafından kamulaştırmasız el konulmuş olduğundan, taşınmazın el atılan kısmındaki davacı hisselerinin iptali ile davalı Altındağ Belediyesi adına tesciline; bedelinin fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla şimdilik 5,000.00 TL sinin davalıdan dava tarihinden itibaren yasal faiziyle birlikte tahsili ile tapu payları oranında davacı müvekkillere ödenmesine; dava konusu taşınmaza kısmen el atılmış olması durumunda, arta kalan kısımdaki değer düşüklüğünün de 2942 sayılı Yasa'nın 12/1-b maddesi gereğince hesaplanarak ödenmesine karar verilmesi istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

Davalı Belediye vekili birinci savunma dilekçesinde, davanın idari yargının görev alanına girdiğini öne sürerek görev itirazında bulunmuştur.

ANKARA 3.ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ:11.5.2012 gün ve E:2011/637 sayı ile, davalı vekilinin yargı yolu itirazının reddine karar vermiştir.

Davalı Belediye vekilince süresi içinde verilen dilekçe ile, olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılması istemiyle başvuruda bulunulması üzerine dilekçe, dava dosyası örneği ile birlikte Danıştay Başsavcılığı'na gönderilmiştir.

DANIŞTAY BAŞSAVCISI; Uygulama ve Öğreti'de, kamu idarelerinin, kamu hizmetinin yürütümü sırasında, kamu gücü kullanarak tek yanlı irade açıklamalarıyla yapmış oldukları işlemlerin, "idari işlem"; herhangi bir işlem ya da karara dayanmaksızın gerçekleştirdikleri maddi faaliyetleriyle, görevleriyle ilgili hareketsizliklerinin de, "idari eylem" olarak tanımlandığı; bu tanıma göre; idarelerin 3194 sayılı İmar Kanununun 8'inci maddesi uyarınca tek yanlı irade açıklamaları ile tesis ettikleri, genel ve düzenleyici imar planları ile bu planlara dayanılarak tesis edilen parselasyon, kamulaştırma, ruhsat gibi bireysel işlemlerin, "idari işlem"; bu imar planı uyarınca yapmak zorunda oldukları program ve uygulamaları bunun için gerekli zamanda gerçekleştirmemeleri; yani, bu konudaki hareketsizlikleri de, idari eylem niteliği taşıdığı; dosyanın incelenmesinden; davanın, davacıların taşınmazının, imar planında belediye hizmet alanına ayrılması hadisesi sebebiyle mülkiyet hakkına getirilen kısıtlamadan kaynaklanan tazminat talebiyle açıldığı sonucuna ulaşıldığı; dava dilekçesinde ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararında, mülkiyet hakkına getirildiği söylenen kısıtlamanın, taşınmazın maliki yönünden zarar doğurucu sonuçlarının olabileceğinde kuşku bulunmadığı, ancak; bu sonuç ya da sonuçların, yukarıda da söylenildiği üzere, genel ve düzenleyici nitelikte bir idari işlem olan imar planında taşınmazın belediye hizmet yeri olarak gösterilmesinden; bu planda öngörülen kamulaştırma programlarının zamanında yapamamasından ve imar uygulamalarından; başka anlatımla da, idari işlemlerden ve davalı idarenin imar planı gereği yapılması gereken kamulaştırmalar konusundaki hareketsizliği şeklinde ortaya çıkan idari eylemlerden kaynaklandığı; idari işlem ve eylemlerden doğan zararların tazmini taleplerinin ise; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 12 ve 13'üncü maddeleri uyarınca, idari yargı yerlerinde açılacak tam yargı davalarına konu edilmelerinin, anılan yasa hükümlerinin gereği olduğu; bu bakımdan; hukuka uygunluklarının denetimi ve zarar doğurucu sonuçlarının giderilmesi idari Yargı'nın görev alanında bulunan idari işlem ve eylemlerin hukuk düzeninde yaratmış oldukları etki ve sonuçların, "hukuki el atma" olarak nitelendirilmesine ve bu olumsuz sonuçlarla ilgili tazminat taleplerinin adli yargı yerlerinde açılacak tazminat davalarına konu edilmelerine, hukuken olanak bulunmadığı; dolayısıyla; davanın taşınmazın bedelinin tahsiline hükmedilmesi istemine ilişkin kısmının, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2'nci maddesinin 1 'inci fıkrasının (b) bendinde yer alan "İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları," hükmü gereğince idari yargı yerinde görülmesinin gerektiği; açıklanan nedenle, 2247 sayılı Yasa'nın 10'uncu maddesi uyarınca davanın taşınmazın bedelinin tahsiline hükmedilmesi istemine ilişkin kısmı yönünden olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmasına ve dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

Başkanlıkça, 2247 sayılı Yasa'nın 13. maddesine göre Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'ndan yazılı düşüncesi istenilmiştir.

YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCISI; Dava dosyasının incelenmesi sonucunda; Ankara Büyükşehir Belediyesinin 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 8-18. maddesi uyarınca arazi ve imar uygulamalarına ilişkin işlemler kapsamında, davacının da hissesinin de bulunduğu Battalgazi mahallesinde bulunan taşınmazın sağlık tesis alanı olması karşısında, bu parseldeki bedelin ödenmesine ilişkin davanın; dava konusu uyuşmazlıkta, idarenin 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu kapsamında bir işleminin bulunmaması karşısında, davanın anılan Kanun'un 14. maddesinde işaret edilen bedel artırma davası niteliğinde olduğunun kabulüne olanak bulunmadığı; Anayasa'nın 125/son madde ve fıkrasında, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü bulunduğu kurala bağlanmış; 2577 sayılı idari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2/1-b maddesi gereğince idari eylem ve işlemlerden dolayı zarara uğrayanlar tarafından açılan tam yargı davalarının idari dava türleri arasında sayılmış olduğu; uyuşmazlık konusu işlemin, imar planı ve buna dayalı imar uygulaması sonucunda uğranılan zararın tazminine yönelik bulunduğu, davanın, 2577 sayılı Kanun'un 2/1-b maddesinde yer alan idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan zarar görenler tarafından açılan tam yargı davaları kapsamında idari yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği; bu nedenle, Danıştay Başsavcılığının 2247 sayılı Yasa'nın 10. maddesi gereğince yapmış olduğu başvurunun kabulü ile Ankara 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2011/637 esas sayılı

görevlilik kararının kaldırılmasına karar verilmesi gerektiği yolunda yazılı düşünce vermiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE :

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Zehra Ayla PERKTAŞ'ın Başkanlığında, Üyeler: Mustafa AYSAL, Eyüp Sabri BAYDAR, Sıddık YILDIZ, Nurdane TOPUZ, Ayhan AKARSU ve Metin ULUKANLIGİL'in katılımlarıyla yapılan 11.3.2013 günlü toplantısında:

I-İLK İNCELEME: Başvuru yazısı ve dava dosyası örneği üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi gereğince yapılan incelemeye göre, davalı vekilinin, anılan Yasanın 10/2 maddesinde öngörülen yönteme uygun olarak yaptığı görev itirazının reddedilmesi ve 12/1. maddede belirtilen süre içinde başvuruda bulunması üzerine Danıştay Başsavcısı'nca, 10. maddede öngörülen biçimde, olumlu görev uyuşmazlığı çıkarıldığı anlaşılmaktadır. Usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ: Raportör-Hakim Taşkın ÇELİK'in, davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Mehmet BAYHAN ile Danıştay Savcısı Tuncay DÜNDAR'ın davada adli yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, davacıların hissedar oldukları, Ankara İli - Altındağ İlçesi - Battalgazi Mahallesi - 24365 Ada – 1 parselde kayıtlı taşınmaza davalı idare tarafından, kuruma ait kreş ve gündüz bakım evi ve Gençlik Merkezi ile bu binalara ait müştemilat yapmak ve başka şekilde düzenlemeler yapmak suretiyle kamulaştırmasız el atıldığından bahisle, taşınmazın bedelinin, fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla şimdilik 5,000.00 TL'sinin davalıdan dava tarihinden itibaren yasal faiziyle birlikte tahsili istemiyle açılmıştır.

Dava dosyasındaki bilgi ve belgelerin incelenmesinden; dava konusu parselin 3194 sayılı İmar Kanununun 18.maddesi gereğince imar uygulaması gördüğü, DOP kesilmiş imar parseli olduğu; imar planında belediye hizmet alanı olarak ayrıldığı; davacılar vekili tarafından dava dilekçesinde ve idarenin savunmasına cevap dilekçesinde, taşınmaza, davalı belediye tarafından, kuruma ait kreş ve gündüz bakım evi ve Gençlik Merkezi ile bu binalara ait müştemilat yapmak ve başka şekilde düzenlemeler yapmak suretiyle kamulaştırmasız el atıldığının; dava konusu taşınmazın tamamına kamulaştırma yapmaksızın fiilen el konulduğunun iddia edilmesine karşın; İdarece, bu iddiayı çürütecek bilgi ve belgenin Mahkemeye sunulmadığı anlaşılmıştır.

Belediyelerin 3194 sayılı imar Kanunu 8. maddesi ve 18. maddesinin verdiği yetki ile arazi ve arsalar üzerinde imar planlarının hazırlanması ve yürürlüğe konulması, arazi ve arsa düzenlemesi gibi faaliyetleri kapsamında yaptıkları imar planlarından kaynaklanan işlemlerin tek yanlı ve kamu gücüne dayanan irade açıklamaları ile tesis edilen genel ve düzenleyici işlemler olduğu bu yönü ile de idari eylem ve işlemlerden kaynaklanan uyuşmazlıkların idari yargı yerlerinde çözümlenmesi gerektiği tartışmasızdır. Buna karşılık, Belediyece, Kamulaştırma Kanunu'nda öngörülen usul ve yöntemlere uygun idari nitelikte uygulama işlemleri yapılmaksızın, dava konusu taşınmaza fiilen el atılarak bina inşa etmesi karşısında, idarenin bu eyleminin kamulaştırmasız el atma niteliğini taşıdığı açıktır.

Öte yandan, İdarenin yürütmekle yükümlü bulunduğu kamu hizmetine ilişkin olarak uygulamaya koyduğu plan ve projeye göre meydana getirdiği yol, kanal, baraj, su yolları, su şebekesi gibi tesislerin kurulması, işletilmesi ve bakımı sırasında kişilere verdiği zararların tazmini istemiyle açılacak davaların görüm ve çözümünün, idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları muhtel olanlar tarafından açılacak tam yargı davaları kapsamında yargısal denetim yapan idari yargı yerine ait olduğu; idarece herhangi bir ayni hakka müdahalede bulunulduğu, özel mülkiyete konu taşınmaza kamulaştırmasız el atıldığı veya plan ve projeye aykırı iş görüldüğü iddiasıyla açılacak müdahalenin men'i ve meydana gelen zararın tazmini davalarının ise, mülkiyete tecavüzün önlenmesine ve haksız fiillere ilişkin özel hukuk hükümlerine göre adli yargı yerinde çözümleneceği, yerleşik yargısal içtihatlarla kabul edilmiş bulunmaktadır.

Nitekim, yukarıda belirtilen genel kabul doğrultusundaki Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulunun 11.2.1959 günlü, E:1958/17, K:1959/15 sayılı kararının III. bölümünde, "İstimlaksiz el atma halinde amme teşekkülü İstimlak Kanununa uygun hareket etmeden ferdin malını elinden almış olması sebebiyle kanunsuz bir harekette bulunmuş durumdadır. Ve bu bakımdan dava Medeni Kanun hükümlerine giren mülkiyete tecavüzün önlenmesi veya haksız fiil neticesinde meydana gelen zararın tazmini davasıdır. Ve bu bakımdan adliye mahkemesinin vazifesi içindedir." görüşüne yer verilmiştir.

Bu durumda, idarenin dava konusu taşınmaza kamulaştırmasız el atmasından doğan zararın tazminine yönelik bulunan davanın haksız fiillere ilişkin özel hukuk hükümlerine göre görüm ve çözümü, adli yargı yerinin görevine girmektedir.

Açıklanan nedenle, Danıştay Başsavcısı'nın başvurusunun reddi gerekmiştir.

SONUÇ : Davanın çözümünde ADLİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Danıştay Başsavcısı'nın BAŞVURUSUNUN REDDİNE, 11.3.2013 gününde OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.